
A magyar bűnügyi nyilvántartási rendszer az Európai Unió által megfogalmazott elvárások tükrében

Jánosi Andrea*

Jelen tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a hazai bűnügyi nyilvántartási rendszerbe milyen jogintézmények bevezetése vált indokolttá Magyarország jogharmonizációs kötelezettségéből eredően, mely uniós jogforrások implementálásra került sor a Bnytv. hatályba lépése óta. Az elemzésben kiemelt figyelmet azok a jogforrások kapnak, amelyek adaptációjára a Bnytv. 2022. június 28-i módosításával kerül sor.

Kulcsszavak: magyar bűnügyi nyilvántartási rendszer, információs rendszer, Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer, információs rendszerek közötti interoperabilitás

The Hungarian criminal record system in the light of the expectations of the European Union

The aim of the study is to highlight which legal institutions have introduced due to Hungary's legal harmonization obligation into the criminal record system and which EU legal sources have been implemented into the Hungarian Criminal Record Act. The analysis focuses on the EU legal sources that will be adapted into the Hungarian legal framework by the amendment of 28 June 2022.

Keywords: Hungarian criminal database, criminal record system, information system, European Criminal Records Information System, interoperability of information systems

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2021.5.1470>

1. Bevezető

Ezen tanulmány annak vizsgálatára irányul, hogy a hazai bűnügyi nyilvántartási rendszerben, illetve az annak alapját képező jogszabályban milyen jogintézmények bevezetése, illetve módosítások beiktatása vált indokolttá Magyarország európai uniós tagságából eredően. Ennek megfelelően bemutatásra kerülnek mindazok a jogforrások, amelyek implementálásra a Bnytv.¹ hatályba lépése óta sor került, s

* Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Intézeti Tanszék. ORCID: 0000-0002-7445-1651

¹ 2009. évi XLVII. törvény a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról (Továbbiakban: Bnytv.)

amely alapján jól láthatóvá válik az is, hogy a jogalkotó mikor és milyen módon tett eleget jogharmonizációs kötelezettségének. Az elemzésben azonban – területi korlátokra tekintettel – elsősorban azok az uniós jogforrások kapnak kiemelt figyelmet, amelyek adaptációjára a Bnyt. 2022. június 28-i módosításával kerül majd sor. Mielőtt azonban erre részletesen sor kerülne, – véleményem szerint – elengedhetetlen a hazai bűnügy nyilvántartási rendszer főbb jellemzőinek, rendező elveinek az általános bemutatása.

2. Néhány gondolat a hatályos hazai bűnügyi nyilvántartás rendszer struktúrájáról

Hazánkban a bűnügyi nyilvántartás kialakítása iránti igény jogalkotói szinten a 19. század végén jelent meg. A bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897. évi XXXIV. törvénycikk 26. §-a akként rendelkezett, hogy „A bűnvádi uton jogerősen elítéltekről nyilvántartó lajstromot kell vezetni.”² Ennek végrehajtása azonban meglehetősen elhúzódott.³ Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal (OBNYH) az 1908. évi 24.300 IM. sz. rendelet alapján jött létre, működését pedig 1909. január 1-jén kezdte meg.⁴

A bűnügyi nyilvántartási rendszer jelenlegi struktúrájának egyik mérföldkövét a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. LXXXV. törvény (Bnyt.) jelentette. 1990-től kezdődően ugyanis új belügyi struktúra jött létre. A rendőrségi adatkezelés két legfontosabb jogforrása a korábban említett Bnyt., valamint a rendőrségről szóló 1994. XXXIV. törvény lett.⁵ A Bnyt. alapján a bűnügyi nyilvántartás különböző részekre tagolódott, amelyek a következők voltak: (1) büntettesek (2) kényszerintézkedés alatt állók, (3) büntetőeljárás alatt állók, (4) ujj- és tenyérlenyomatok, fényképek, (5) DNS-profilok nyilvántartása.⁶ Habár az Alkotmánybíróság a 144/2008 (XI. 26.) határozatával, 2009. június 30-i hatállyal alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette a Bnyt. egyes rendelkezéseit, ennek ellenére az abban megfigyelhető struktúrának a gyökerei a jelenleg hatályos jogszabályban is megtalálhatók. A rendszer főbb jellemzői, rendező elvei⁷ a

² 1897. évi XXXIV. törvénycikk a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről 26. §

³ Kármán Elemér: A bűnügyi nyilvántartás és büntető igazságszolgáltatásunk, *Jogtudományi Közlöny*, 1908/47. szám, 377.

Pálvögyi Ákos: A feltételes elítélés XIX. századi kodifikációjának akadályai a Csemegi Kódex alkalmazásában, *Jog, állam, politika*, 2018/3. szám, 150.

⁴ A hazai bűnügyi nyilvántartási rendszer fejlődése tekintetében lásd részletesen: Jánosi Andrea: A magyar bűnügyi nyilvántartási rendszer evolúciója. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/3. Különszám. 75-86.

⁵ Finszter Géza: *A bűnügyi nyilvántartás helyzete és fejlesztési lehetőségei*, Kriminológiai tanulmányok, 43. kötet, 2006. 41.

⁶ Herke Csongor: Bűnügyi nyilvántartás. In: Tremmel Flórián- Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: *Kriminalisztika Tankönyv és Atlasz*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2005. 229.

⁷ 2009. évi XLVII. törvény indokolása a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról. (Továbbiakban: Bnyt. indokolás.) Általános indokolás.

következők szerint ragadhatók meg.⁸

A bűnügyi nyilvántartási rendszer tagolódása:

A hatályos bűnügyi nyilvántartási rendszer két fő, elkülönült szerkezeti egysége: (1) a személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartása, valamint (2) a bűnügyi nyilvántartások. A bűnügyi nyilvántartás különálló és össze nem kapcsolható résznyilvántartási egységei a következők: (1) büntettek nyilvántartása, (2) hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása, (3) büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása, valamint (4) külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartása. A bűnügyi nyilvántartásnak emellett két további, az előbbiektől elkülönült egységét szükséges még megemlíteni, amelyek az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartása, valamint a daktiloszkópiai és DNS-profil-nyilvántartásból álló bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása. A rendszer tagozódását érintő egyik talán legfrissebb változás az eliminációs, azaz a vétlen nyomszennyezés kizárására szolgáló nyilvántartás bevezetése,⁹ amelyre 2022. január 1-jei hatályba lépéssel került sor. Ez az új nyilvántartási egység abból a célból jött létre, hogy a büntetőeljárások folyamán rögzített ujj- és tenyérynnyomat, illetve DNS-profil meghatározásra alkalmas minta vétlen szennyeződése kiszűrésének az egyszerűsítésével az elkövető azonosítását elősegítse. Tehát a nyilvántartásban annak a büntetőeljárással összefüggésben vétlen nyomszennyezés kockázatát hordozó tevékenységet végző személynek az adatait kell nyilvántartani, akinek ujj- és tenyérynnyomatát, illetve DNS-profil meghatározásra alkalmas mintáját az eljáró ügyészség vagy nyomozó hatóság azért rögzítette, mert felmerült a vétlen nyomszennyezés lehetősége a bűncselekmény elkövetésének helyszínén vagy a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó személyen, tárgyon, tárgyi bizonyítási eszközön. Az adatkezelés korlátját jelenti, ha az érintett személy tiltakozik személyes adatainak az eliminációs nyilvántartásban való kezelése ellen. Ebben az esetben a személyes adatai a nyilvántartás részére nem továbbíthatók, illetve abban nem kezelhetők. Tiltakozás hiányában az adatkezelés időtartama az eliminációs nyilvántartásba való felvételétől számított tíz év. Emellett a nyilvántartás keretében kezelt biometrikus adatokkal végzett összehasonlítás is korlátokhoz kötött. A szakértői nyilvántartó szerv az érintett személy ujj- és tenyérynnyomatának, valamint DNS-profiljának az összehasonlítását csak annak a bűncselekménynek a helyszínén vagy a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó személyen, tárgyon, tárgyi bizonyítási eszközön rögzített ujj- és tenyérynnyomattal végezheti el, amellyel összefüggésben a büntetőeljárást folytató ügyészség vagy nyomozó hatóság a mintát vagy a személyazonosító adatokat megküldte. Amennyiben a büntetőeljárás során megállapítást nyer az, hogy a minta olyan személytől származik, aki nem hozható összefüggésbe az eljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével, abban az esetben az ujj- és tenyérynnyomatot, DNS-profilját nem veszik fel a daktiloszkópiai, valamint a bűncselekmény helyszínén

⁸ A hazai bűnügyi nyilvántartási rendszer főbb jellemzői, rendezőelvi tekintetében lásd részletesen: Jánosi Andrea: *A magyar bűnügyi nyilvántartási rendszer evolúciója*. Miskolci Jogi Szemle, 2020/3. Különszám. 75-86.

⁹ 2020. évi XXXI. törvény egyes törvényeknek a polgárok biztonságát erősítő módosításáról

és a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozó tárgyon rögzített DNS-profilok nyilvántartásába, illetve azt törlik onnan.¹⁰ Ugyancsak 2022. január 1-jén lépett hatályba a 21/2021. (VII. 14.) BM rendelet¹¹, amely az ujj- és tenyérnyomat, illetve a szájnyalakárhártya-törlet levételének a vértlen nyomszennyezés kizárására szolgáló nyilvántartáshoz kapcsolódó technikai szabályait, a DNS-profil meghatározásának szakmai és módszertani követelményeit, valamint az eliminációs nyilvántartás technikai vezetésével összefüggő szabályokat tartalmazza.

Adatkezelői tevékenység: Az adatkezelői tevékenység a nyilvántartás egységei tekintetében elkülönül. A bünyügyi nyilvántartó szerv (Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság) látja el az adatkezelői feladatokat a bünyügyi nyilvántartás, valamint az EU tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartása vonatkozásában. A bünyügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása tekintetében a szakértői nyilvántartó szerv (Nemzeti Szakértői és Kutató Központ) az adatkezelő.

Az adatkezelés időtartama: A nyilvántartási idő tartamának szabályozása tekintetében különböző rendező elvek érvényesülnek. Általános szabály, hogy a nyilvántartás minimum időtartama a mentesítés beálltától számított három év, maximum időtartama pedig a mentesítés beálltától számított tizenkét év. További kiegészítő szabály, hogy a bűncselekmény súlya alapján nő a nyilvántartás időtartama, valamint a nyilvántartási idő differenciált a szándékos és a gondatlan elkövetés esetén.¹²

3. Az uniós jogforrások hatása a Bnytv. rendelkezéseire

3.1. A Bnytv.-be átültetett uniós jogforrások köre. A Bnytv.-ben számos uniós jogforrásoknak való megfelelést célzó rendelkezést találunk. A bevezetőben írtaknak megfelelően jelen tanulmány alapvetően a 2022. június 28-án hatályba lépő rendelkezések vizsgálatára fókuszál.¹³ Azonban ezt megelőzően – meglátásom szerint – elengedhetetlen az érintett uniós jogforrásoknak egy átfogó, vázlatos számbavétele. A vonatkozó jogforrások részben az implementálás időpontja, részben aszerint csoportosíthatók, hogy a Bnytv.-ben az (1) azoknak való megfelelést célzó, vagy (2) azok végrehajtásához szükséges rendelkezések találhatóak meg. Ennek megfelelő rendszerezést tartalmaz az alábbi táblázat.

¹⁰ 2020. évi XXXI. törvény 94. §, Bnytv. 66/A.-66/F. §

¹¹ 21/2021. (VII. 14.) BM rendelet az eliminációs célú mintavétel, valamint a DNS-profil meghatározásának szakmai-módszertani követelményei részletszabályairól, továbbá az eliminációs célú biometrikus adatok nyilvántartása részére teljesítendő adatszolgáltatás és a nyilvántartás vezetésével kapcsolatos technikai feladatok végrehajtásáról

¹² Kivételt képez ez alól például, ha a bíróság felmentő ítélet mellett kényszergyógykezelést alkalmazott. Bnytv. 30/B. § d)

¹³ 2021. évi CXXXIV. törvény egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról

A 2022 előtt implementált jogforrások vonatkozásában lásd részletesen: Jánosi Andrea: A magyar bünyügyi nyilvántartási rendszer evolúciója. Miskolci Jogi Szemle, 2020/3. Különszám. 75-86.

A Bnytv. a következő uniós forrásoknak való megfelelést szolgálja	A Bnytv. vonatkozó rendelkezései hatályba lépésének időpontja	A Bnytv. a következő uniós források végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapít meg	A Bnytv. vonatkozó rendelkezése i hatályba lépésének időpontja
Tanács 2008/977/IB kerethatározata ¹⁴	2009-ben (2021-től nem hatályosak a vonatkozó rendelkezések.)	2019/816 európai parlamenti és tanácsi rendelet ¹⁵	2022-ben hatályba lépő rendelkezések.
az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve ¹⁶		2019/817 európai parlamenti és tanácsi rendelet ¹⁷	
2009/315/IB tanácsi kerethatározat ¹⁸	2009-ben hatályba lépett rendelkezések.	2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet ¹⁹	
2008/615/IB tanácsi határozat ²⁰ 2-11. cikkei	2011-ben hatályba lépett rendelkezések.		
2008/616/IB tanácsi határozat ²¹ 2-14. cikkei			

¹⁴ A Tanács 2008/977/IB kerethatározata (2008. november 27.) a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében feldolgozott személyes adatok védelméről. HL L 350., 2008.12.30., 60-71. o.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/816 rendelete (2019. április 17.) az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer kiegészítése érdekében a harmadik országbeli állampolgárokkal és a hontalan személyekkel szemben hozott ítéletekre vonatkozó információval rendelkező tagállamok azonosítására szolgáló központosított rendszer (ECRIS-TCN) létrehozásáról, valamint az (EU) 2018/1726 rendelet módosításáról. HL L 135., 2019.5.22., 1-26. o.

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról. HL L 281., 1995.11.23., 31-50. o.

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/817 rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a határok és a vízumügy területén, továbbá a 767/2008/EK, az (EU) 2016/399, az (EU) 2017/2226, az (EU) 2018/1240, az (EU) 2018/1726 és az (EU) 2018/1861 európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a 2004/512/EK és a 2008/633/IB tanácsi határozat módosításáról. HL L 135., 2019.5.22., 27-84. o.

¹⁸ A Tanács 2009/315/IB kerethatározata (2009. február 26.) a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjének megszervezéséről és azok tartalmáról. HL L 93., 2009.4.7., 23-32.

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/818 rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról a rendőrségi és igazságügyi együttműködés, a menekültügy és a migráció területén, valamint az (EU) 2018/1726, az (EU) 2018/1862 és az (EU) 2019/816 rendelet módosításáról. HL L 135., 2019.5.22., 85-135. o.

²⁰ A Tanács 2008/615/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről. HL L 210., 2008.8.6., 1-11. o.

²¹ A Tanács 2008/616/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló 2008/615/IB határozat végrehajtásáról. HL L 210., 2008.8.6., 12-72. o.

A Bnytv. a következő uniós forrásoknak való megfelelést szolgálja		A Bnytv. vonatkozó rendelkezései hatályba lépésének időpontja
2009/1023/IB tanácsi határozat ²²	tanácsi	2011-ben hatályba lépett rendelkezések.
2008/675/IB kerethatározat ²³	tanácsi	2012-ben hatályba lépett rendelkezések.
2011/93/EU parlamenti és tanácsi irányelv ²⁴ 10. cikk (3) bekezdése	európai és tanácsi	2016-ban hatályba lépett rendelkezések.
2019/884 parlamenti és tanácsi irányelv ²⁵	európai és tanácsi	2022-ben hatályba lépő rendelkezések.

(1) A Bnytv. már 2009. június 30-i hatályba lépésének időpontjában megfelelt a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjének megszervezéséről és azok tartalmáról szóló 2009/315/IB kerethatározatban foglalt követelményeknek, habár annak implementálását a tagállamoknak 2012. április 27-ig kellett elvégezniük. Ennek megfelelően a Bnytv.-be bevezették az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer keretei között történő adatcsere (VI. Fejezet) szabályait, valamint kialakításra került az EU tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartása (III. Fejezet) is.

(2) 2011. augusztus 26-án lépett hatályba a Bnytv. azon rendelkezése, miszerint a jogszabály a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló 2008/615/IB határozatnak, valamint annak végrehajtásáról szóló 2008/616/IB határozatnak való megfelelést szolgálja. A nemzetközi adatátvitel és adattovábbítás szabályai között azonban az automatikus találati adathozzáférésre vonatkozó rendelkezések már a Bnytv. 2009-es hatályba lépésének időpontjában is szerepeltek. Ennek jogalapját akkor ugyanis nem az említett határozatok, hanem az ún. Prümi

²² A Tanács határozata (2009. szeptember 21.) egyrészről az Európai Unió, másrészről Izland és Norvégia között a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló 2008/615/IB tanácsi határozat, valamint a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló 2008/615/IB határozat végrehajtásáról szóló 2008/616/IB tanácsi határozat és melléklete egyes rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló megállapodásnak az Európai Unió nevében történő aláírásáról és e megállapodás egyes rendelkezéseinek ideiglenes alkalmazásáról. HL L 353., 2009.12.31., 1-8. o.

²³ A Tanács 2008/675/IB kerethatározata (2008. július 24.) az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről. HL L 220., 2008.8.15., 32-34. o.

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. HL L 335., 2011.12.17., 1-14. o.

²⁵ Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/884 irányelve (2019. április 17.) a 2009/315/IB tanácsi kerethatározatnak a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó információcsere és az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS) tekintetében történő módosításáról, valamint a 2009/316/IB tanácsi határozat felváltásáról. HL L 151., 2019.6.7., 143-150. o.

Szerződés²⁶ teremtette meg, amely kötelező hatályának elismeréséről a 2007. évi CXII. törvény²⁷ rendelkezett. 2015. január 1-jétől kezdően a törvény kiegészült az automatikus találati adathozzáférés során elért találatot követő eljárás szabályaival is.

(3) 2012-től a Bnytv. már deklarálta is az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről szóló 2008/675/IB tanácsi kerethatározatnak való megfelelést is szolgálja. A hivatkozást a jogszabály szövegébe a 2012. évi LXXVI. törvény²⁸ vezette be, ezzel egyidejűleg azonban érdemi változást abban nem eredményezett. Később, a tagállami ítéletek megfeleltetési eljárásához kapcsolódóan a Bnytv. szükségszerű módosítására is sor került, ez azonban 2018. január 1-jei hatállyal valósult meg az EU tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvény módosításával egyidejűleg.²⁹

(4) 2016. január 1-jétől kezdődően a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló 2011/93/EU irányelv rendelkezéseire való utalás is megtalálható a törvényben, illetve kiegészültek az EU más tagállama, valamint harmadik ország részére, kérelemre történő adattovábbítás esetei azzal, ha az adatkérés valamely személynek gyermekekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó szakmai vagy szervezett önkéntes tevékenység végzésére való alkalmazása céljából történik.³⁰ A hivatkozott irányelv ugyanis előírja a tagállamok számára, hogy biztosítsák azt, hogy a munkáltató – ha valamely személyt gyermekekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó szakmai vagy szervezett önkéntes tevékenység folytatására vesz fel – jogosult legyen – meghatározott feltételek mellett – tájékozódni arról, hogy az érintettre vonatkozóan a bűnügyi nyilvántartásban szerepel-e bejegyzés bizonyos bűncselekményért³¹ való elítélésről, vagy az említett elítélés miatti, a kiskorúakkal való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó tevékenység gyakorlásától való eltiltásról. Az adatok továbbításának a 2009/315/IB tanácsi kerethatározat által megállapított eljárásokkal összhangban kell megtörténnie.³²

(5) 2021. május 28-tól kezdődően kerültek kivezetésre azon rendelkezések, amelyek szerint a Bnytv. a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi

²⁶ Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság és az Osztrák Köztársaság között létrejött, különösen a terrorizmus, a határokon átnyúló bűnözés, valamint az illegális migráció elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló szerződés

²⁷ 2007. évi CXII. törvény a Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság és az Osztrák Köztársaság között a határon átnyúló együttműködés fokozásáról, különösen a terrorizmus, a határon átnyúló bűnözés és az illegális migráció leküzdése érdekében létrejött Szerződés (Prümi Szerződés) kihirdetéséről, valamint ehhez kapcsolódóan egyes törvények módosításáról

²⁸ 2012. évi LXXVI. törvény egyes törvényeknek és törvényi rendelkezéseknek a jogrendszer túlszabályozottságának megszüntetése érdekében szükséges technikai deregulációjáról 70. §

²⁹ 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről

³⁰ Bnytv. 80/B. (2016. január 1-jétől hatályos állapot.)

³¹ A 2011/93/EU irányelv 3-7. cikkei alapján ebben a körbe tartozik: 3. cikk: szexuális bántalmazással kapcsolatos bűncselekmények; 4. cikk: szexuális kizsákmányolással kapcsolatos bűncselekmények; 5. cikk: gyermekpornográfiával kapcsolatos bűncselekmények; 6. cikk: gyermekkel való, szexuális céllal történő kapcsolatfelvétel; 7. cikk: felbujtás, bűnsegély és kísérlet.

³² 2011/93/EU irányelv 10. cikk (2)-(3) bek.

együttműködés keretében feldolgozott személyes adatok védelméről szóló 2008/977/IB kerethatározat, valamint a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelv rendelkezéseinek való megfelelést célozza. Ebben az esetben a jogalkotó részéről kisebb késedelem volt érzékelhető, hiszen az előbbi 2018. május 5., utóbbi 2018. május 24. napjától hatályát veszítette. Időközben hatályba lépett a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 2016/680 irányelv.³³ Ennek implementálása azonban már nem a Bnytv. keretei között valósult meg, hanem az általános adatvédelmi rendelettel³⁴ együtt az Infotv.-ben.³⁵

3.2. Uniós jogforrások implementálása alapján, 2022-ben hatályba lépő módosítások. A fenti táblázat alapján is jól látható, hogy 2022-ben négy uniós jogforrás implementálására tekintettel módosulnak a Bnytv. rendelkezései. A változtatások alapvető indoka a 2019/816 európai parlamenti és tanácsi rendelet³⁶ alapján felállításra kerülő ECRIS-TCN (Harmadik Országbeli Állampolgárok Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszere), amely egy új, EU szinten központosított rendszer, lényegében a harmadik országbeli állampolgárokkal szemben hozott korábbi ítéletekre vonatkozó információval rendelkező tagállamok azonosítására szolgál. Létrehozását az indokolja, hogy bár az ECRIS keretei között korábban is lehetőség volt harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó információcserére, azonban ez nem volt kellő mértékben hatékony, nem volt megfelelő mértékben tekintettel a harmadik országbeli állampolgárokkal kapcsolatos megkeresések sajátosságaira. A harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó információkat kizárólag az ítélelhozatal szerinti tagállamokban tárolták.³⁷ Az ECRIS-TCN az Unióban működő büntetőbíróóságok által elítélt harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó személyazonosító adatokat tartalmazza³⁸ az ítélelhozatal szerinti tagállamok azonosítása céljából.³⁹ Ennek érdekében az ítélelhozatal szerinti

³³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/680 irányelve (2016. április 27) a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről. HL L 119., 2016.5.4., 89-131. o.

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). HL L 119., 2016.5.4., 1-88. o.

³⁵ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

³⁶ A továbbiakban: ECRIS-TCN rendelet

³⁷ ECRIS-TCN rendelet (4)-(5) Preambulum-bekezdés

Szemben az uniós állampolgárokkal, akik esetében az állampolgárság szerinti tagállam köteles nyilvántartani a más tagállamokban hozott ítéleteket is. Lásd: 2009/315/IB kerethatározat. 5. cikk
Részletesen lásd: Jánosi Andrea: Az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer alkalmazásának eredményei és tapasztalatai. Miskolci Jogi Szemle, 2019/2. Különszám, 1. Kötet, 413-427.

³⁸ ECRIS-TCN rendelet (15) Preambulum-bekezdés

³⁹ ECRIS-TCN rendelet 2. cikk

tagállam központi hatósága minden elítélt harmadik országbeli állampolgár esetében adatrekordot hoz létre a központi rendszerben. Az adatrekord az érintettre vonatkozó személyazonosító, ujjnyomatadatokat, illetve arcképmást tartalmaz. Ezt az adatrekordot az ítélethozatal szerinti tagállamnak az ítéletnek a bűnügyi nyilvántartásokba való bekerülését követően indokolatlan késedelem nélkül kell létrehozni.⁴⁰ Emellett a tagállamok központi hatóságai kötelesek az ECRIS-TCN-t használni a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó bűnügyi nyilvántartási információval rendelkező tagállamok azonosítására azért, hogy korábbi ítéletekre vonatkozóan információkat szerezzenek, ha az érintett tagállamban az adott személyre vonatkozóan bűnügyi nyilvántartási információkat kérnek az e személlyel szembeni büntetőeljárás céljából vagy meghatározott egyéb célból (így például: valamely személy kérelmére a bűnügyi nyilvántartásban rá vonatkozóan szereplő adatok ellenőrzése, foglalkoztatás ellenőrzése, ellenőrzés gyermekekkel vagy különleges bánásmódot igénylő személyekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó önkéntes tevékenységek végzéséhez, stb.).⁴¹

Az érintett négy uniós jogforrás adaptációjához szükséges módosítások legnagyobb mértékben a Bnytv. (1) bűnügyi nyilvántartási rendszerből történő adattovábbításra és (2) az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer keretei közötti adatcserére vonatkozó rendelkezéseit érintik.

(1) A bűnügyi nyilvántartási rendszerből történő adattovábbítás. A hatósági erkölcsi bizonyítványra vonatkozó rendelkezések közé bevezetésre kerül az a kitétel, miszerint amennyiben hatósági erkölcsi bizonyítvány kiállítását harmadik országbeli állampolgár⁴² vagy EU tagállam állampolgára kérelmezi és a kérelmből egyértelműen kiderül, hogy annak benyújtására gyermekekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó szakmai vagy szervezett önkéntes foglalkozás, illetve tevékenység végzése érdekében került sor, a bűnügyi nyilvántartó szerv a bűnügyi nyilvántartási rendszeren túl az EU más tagállamaiban, illetve az Egyesült Királyságban történő elítélést is figyelembe veszi.⁴³ Az eljárás során a tagállamok bűnügyi nyilvántartásai mellett az ECRIS-TCN adatbázist is ellenőrizni kell.⁴⁴ Ezzel a jogalkotó az ECRIS-TCN létrehozásáról szóló 2019/816 európai parlamenti és tanácsi

⁴⁰ ECRIS-TCN rendelet 5. cikk

⁴¹ ECRIS-TCN rendelet 7. cikk (2) bekezdés

A vizsgált rendelet mellett az ECRIS-TCN megalkotására irányuló jogalkotási csomagnak részét képezi a 2009/315/IB tanácsi kerethatározatnak a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó információcsere és az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS) tekintetében történő módosításáról, valamint a 2009/316/IB tanácsi határozat felváltásáról szóló 2019/884 irányelv is. Ez az irányelv azokat – az eljárási jogi és technikai feltételek biztosítására irányuló – módosításokat hajtja végre a 2009/315/IB kerethatározatban, amelyek lehetővé teszik a harmadik országbeli állampolgárokkal szemben hozott ítéletekre vonatkozó információk ECRIS-en keresztül megvalósuló cseréjét. (Lásd: 2019/884 irányelv (11) Preambulum-bekezdés)

⁴² Harmadik országbeli állampolgárnak az a személy minősül, aki nem az EU tagállamának állampolgára, hontalan vagy nem ismert az állampolgársága. Bnytv. 2/A. § (1) bek. (2022. június 28-tól hatályos állapota.) Az érintett állampolgárságait, előző állampolgárságait, illetve ha az nem ismert, vagy hontalan, annak tényét a személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásában kell szerepeltetni. Bnytv. 2/A. § (1) bek. (2022. június 28-tól hatályos állapota.) Bnytv. 4. § (2) bek. ah)

⁴³ Bnytv. 71. § (6) bek. (2022. június 28-tól hatályos állapota.)

⁴⁴ Bnytv. 79. § (3) bek. (2022. június 28-tól hatályos állapota.)

rendelet 7. cikkében, illetve a 2011/93/EU irányelv korábban is említett 10. cikk (2) bekezdésében foglaltaknak kíván eleget tenni.

Ugyancsak a bűnügyi nyilvántartási rendszerből történő adattovábbítás keretei között kerül rendezésre a bűnügyi nyilvántartási rendszerből való adattovábbítás és az EU más tagállamának bűnügyi nyilvántartásából történő adatigénylés közötti kapcsolat. Eszerint ha az adatigénylés olyan gyermekekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó szakmai vagy szervezett önkéntes foglalkozás, illetve tevékenység engedélyezése, vagy azok ellenőrzése céljából kerül benyújtásra, amelynek keretében az adatigényléssel érintett személy harmadik országbeli állampolgár vagy az Európai Unió tagállamának állampolgára, „az adatigénylő az adatigénylés keretében, azzal egyidejűleg kérheti, hogy a bűnügyi nyilvántartó szerv ellenőrizze, hogy szerepel-e az érintettre vonatkozó adat az Európai Unió más tagállamának vagy Egyesült Királyság bűnügyi nyilvántartásában.” Ennek keretében tehát a hatósági erkölcsi bizonyítvány kiállítása iránti eljárásban a bűnügyi nyilvántartó szerv ellenőrzi, hogy szerepel-e a kérelmezőre vonatkozó adat az Európai Unió más tagállamának vagy az Egyesült Királyság bűnügyi nyilvántartásában.⁴⁵ Ebben az esetben az ECRIS-TCN-ből történő adatigénylés szintén akkor merül fel, ha az érintett harmadik országbeli állampolgár.

Ugyancsak ebben a fejezetben található meg a gyermekeket sértő nemi élet szabadsága vagy nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövető személyekre vonatkozó adatok megismerhetővé tételére vonatkozó rendelkezések is, amelyek a Bnyt.v.-be 2022. február 1-jei hatállyal kerültek beiktatásra.⁴⁶ A törvény indokolása szerint a gyermekek sérelmére szexuális bűncselekményt elkövetők nyilvántartásának célja a gyermekek védelmének biztosítása, a gyermekek sérelmére vagy kihasználásával elkövetett nemi élet szabadsága vagy nemi erkölcs elleni bűncselekmények megelőzése céljából a gyermekekkel közvetlen kapcsolatba kerülő személyek ellenőrzése. Ennek keretében a bűnügyi nyilvántartó szerv a gyermekekkel közvetlen kapcsolatba kerülő személyek ellenőrzése érdekében az érintettre vonatkozó meghatározott adatokat feltételhez kötötten megismerhetővé teszi. Ebbe a körbe tartozik például az érintett családi és utóneve, születési éve, lakcímeként nyilvántartott település neve, arcképmása, bűncselekmény megnevezése, minősítése, a bűncselekmény elkövetésének ideje. Az ellenőrzés érdekében az érintettre vonatkozó adatok megismerhetővé tételét olyan nagykorú személy kezdeményezheti, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy hozzátartozója, vagy nevelését, felügyeletét vagy gondozását látja el. A rendszerben kizárólag azon jogerősen elítéltek adatai válnak hozzáférhetővé, akik a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévüket betöltötték.⁴⁷

(2) Az *Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer keretei közötti adatcsere* formái a Bnyt.v. alapján a következők: (A) automatikus adattovábbítás, (B) a 2019/816 európai parlamenti és tanácsi rendelet 5. cikkében meghatározott adattovábbítás és a 2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti

⁴⁵ Bnyt.v. 76/C. § (2022. június 28-tól hatályos állapota.)

⁴⁶ Lásd: 2021. évi LXXIX. törvény a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról 5. §

⁴⁷ Bnyt.v. 75/B. és 75/C. § (2022. február 1-jétől hatályos állapota.)

többszörös személyazonosság ellenőrzés, (C) az EU más tagállamának bűnügyi nyilvántartásából történő adattovábbítás, valamint (D) az EU más tagállamának, illetve harmadik országnak kérelemre történő adattovábbítás. A Bnytv. 2022. június 28-án hatályba lépő módosításai ezen részeket jelentősen érintik. A Bnytv. akként rendelkezik, hogy a bűnügyi nyilvántartó szerv, mint központi hatóság gondoskodik a személyazonosító adatoknak az ECRIS-TCN részére történő továbbításáról. Emellett ellátja az ECRIS-TCN-be feltöltött adatok tekintetében a többszörös személyazonosság manuális ellenőrzését is. A többszörös személyazonosság manuális ellenőrzésének szabályai az ún. interoperabilitási rendeletekben⁴⁸ találhatóak meg. Az interoperabilitási rendeletekben meghatározott egyik elem az ún. többszörös személyazonosságot felismerő rendszer („multiple-identity detector”, MID), amelynek feladata többek között a többszörös személyazonosságok észlelése érdekében, hogy különböző uniós információs rendszerekben található adatok között kapcsolatot hozzon létre, illetve tárolja azokat.⁴⁹ Az EU más tagállamának bűnügyi nyilvántartásából történő adatigénylés szabályai – a fentebb már említettek szerint – akként módosulnak, hogy a bűnügyi nyilvántartó szerv az EU más tagállamának bűnügyi nyilvántartása mellett az ECRIS-TCN-ből is igényelhet adatot, amennyiben az érintett harmadik ország állampolgára, annak megállapítása érdekében, hogy mely tagállam központi hatóságától kell adatot igényelnie, amennyiben az érintett gyermekekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartással járó szakmai vagy szervezett önkéntes tevékenységet végezne. Az ECRIS-TCN-ben ujjnyomattal történő adatigénylés is kezdeményezhető. Amennyiben harmadik országbeli állampolgár nyújt be kérelmet a bűnügyi nyilvántartási rendszerben kezelt, rá vonatkozó adatok kiadása iránt, ebben az esetben a bűnügyi nyilvántartó szerv az ECRIS-TCN-ben is ellenőrzi, hogy esetleg más tagállamnak bűnügyi nyilvántartásában a kérelmezőre vonatkozó adatok szerepelnek-e. Amennyiben igen, a bűnügyi nyilvántartó szerv megkeresi ennek a tagállamnak a központi hatóságát a bűnügyi adatok kiadása céljából.⁵⁰

4. Záró gondolatok

A fenti elemzés alapján egyértelműen érzékelhető, hogy a Bnytv. hatályba lépése óta számtalan módosításon esett át, amelyek háttérben jelentős mértékben a jogharmonizációs kötelezettségből fakadó módosítások állnak. A különböző uniós jogforrások adaptációja még láthatóan nem feszíti túl a Bnytv. 2009-ben felállított keretrendszerét. A több mint tíz éve kialakított struktúra egyelőre meg tud felelni ezeknek az elvárásoknak és eredményesen be tudják integrálni az új jogintézményeket a hazai bűnügyi nyilvántartási rendszerbe. A legaktuálisabb módosítások az ECRIS-TCN felállításából erednek, a Bnytv. a vonatkozó uniós jogforrások végrehajtásához szükséges változtatásokat tartalmazza. Ez vélhetően

⁴⁸ A két interoperabilitási rendelet a következő: 2019/817 európai parlamenti és tanácsi rendelet és 2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet.

⁴⁹ 2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet. (39) Preambulum-bekezdés

⁵⁰ Bnytv. 79. § (3)-(4) bek., 79/A. § (3) bek. (2022. június 28-tól hatályos állapota.)

egy olyan problémakör kiküszöbölésére nyújt majd megoldást, amely korábban az ECRIS működésének köszönhetően sem volt hatékonyan megoldott. Hiszen 2019-ben az ECRIS-ben az összes megkeresésnek csak 7 %-a érintett harmadik országbeli állampolgárt, amely várhatóan az ECRIS-TCN 2023-ban történő bevezetését követően jelentősen emelkedni fog.

A módosítások szükségességét azonban több esetben nem kizárólag a jogharmonizációs kötelezettség, hanem a gyakorlati igény is alátámasztja. Így például az ECRIS használata tekintetében 2018–2019-es időszakban teljes paradigmaváltás volt megfigyelhető. A korábbi gyakorlattal ellentétben a rendszert a tagállamok egyenlő arányban kezdték büntetőeljárásai és egyéb célból használni. Ezt egyrészt az eredményezte, hogy növekedett a magánszemélyek által saját bűnügyi nyilvántartásaikkal kapcsolatban küldött megkeresések száma, másrészt jelentős mértékben nőtt a 2011/93/EU irányelv alapján, a gyermekekkel való közvetlen és rendszeres kapcsolattartást magában foglaló, szakmai vagy szervezett önkéntes tevékenységekre irányuló felvétel céljából benyújtott megkeresések száma.⁵¹

Irodalomjegyzék

- Finszter Géza: A bűnügyi nyilvántartás helyzete és fejlesztési lehetőségei. *Kriminológiai tanulmányok*, 43. kötet, 2006. 39-62.
- Herke Csongor: Bűnügyi nyilvántartás. In: Tremmel Flórián- Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: *Kriminálisztika Tankönyv és Atlasz*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2005. 228-238.
- Jánosi Andrea: A magyar bűnügyi nyilvántartási rendszer evolúciója. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020/3. Különszám. 75-86.
- Jánosi Andrea: Az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer alkalmazásának eredményei és tapasztalatai. *Miskolci Jogi Szemle*, 2019/2. Különszám, 1. Kötet, 413-427.
- Kármán Elemér: A bűnügyi nyilvántartás és büntető igazságszolgáltatásunk. *Jogtudományi Közlöny*, 1908/47. szám, 377-380.
- Pálvögyi Ákos: A feltételes elítélés XIX. századi kodifikációjának akadályai a Csemegi Kódex alkalmazásában. *Jog, állam, politika*, 2018/3. szám, 137-158.

⁵¹ A Bizottság Jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a bűnügyi nyilvántartásból származó információknak az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszeren (ECRIS) keresztül, a tagállamok közötti cseréjéről (COM/2020/778 final)